

Ett gille för svenskan

SPRÅKBRUKET

I NYA TUNGOMÅLSGILLET talar man inte i tungor. Tvärtom syftar denna lilla språkvårdsförening till att verka för en begriplig svenska och mot social skiktning av språket, som det står i ändamålsparagrafen.

Namnet "Nya Tungomålsgillet" kan inge farhågor om storvulen göticism och rasande renlärlighet. Men namnet är övertaget från den sedermera slocknade 1700-talsföreningen Svenska Tungomålsgillet, som på sin tid arbetade för svenska språkets bästa. Förvisso är ett visst mått av språkränsning en av Nya Tungomålsgilletts mer framträdande programpunkter, men verksamheten bedrivs med sans och inte utan en viss lekfullhet.

Föreningens kärnområde är Sörmland, men medlemmar finns över hela landet.

På Landsväggsgatan 19 i Malmköping finner man Nya Tungomålsgilletts ordförande Bernt Olsson, svensk-lärare, som för sju år äpdan tillsammans med några likasinnade instiftade föreningen. Bernt Olsson är likaledes redaktör för föreningens kvartalstidskrift Målföret. Varje nummer inleds med en kolumn av hans penna, föregången av en spalt med inside-information — ordet skall ha svenskt uttal, spalten står nämligen på omslagets insida.

I Målföret gisslas allehanda trendspråk och i synnerhet svengelskan, oftast med lätt hand och med en avväpnande distans. Artiklarna inbjuder mer till löje över språklig uppblåsthet och enfald än till indignation. Brösttoner förekommer sällan, åtminstone inte i redaktionens egna texter.

Bidragen är anspråkslösa men emellanåt rätt fyndiga, som Christina

Burbecks ladugårdsinteriör, inspirerad av nutida lantbrukskataloger, i vilken 314 Majros får göra sig viktig inför sina medkossor med kommentarer om dataprogrammet *FeedMaster* för utfordring, flugsprejen *Chock* med *knoéckdown* verkan, fläkbandet *Split Stop* och sparkskyddet *Non-kick* samt mjölkmaskinen med automatisk *take-off* från spenarna.

HÄCKLANDET AV pretentiöst • nyspråk är nu bara en av de uppgifter som Tungomålsgillet tagit sig före. I ändamålsparagrafen sägs också att föreningen skall verka för en rik och fantasifull svenska och för dialekternas fortlevnad.

Sålunda förekommer berättelser, rim och t-amsor på bygdemål, lekar med ord, korsord, citattävlingar, exempel på uttrycksfull svenska samt påpekanden om litteratur inom området, inte minst sådan som annars får liten eller ingen uppmärksamhet. Medredaktören Kerstin Petterson har dessutom bidragit med behändiga biografier över moderföreningens grundare och andra 1700-talsgestalter.

Redaktörerna mäktar förstås inte ensamma fylla tidskriften med egna alster, men de är utomordentligt alerta när det gäller att hitta intressanta och underhållande inslag på annat håll, och de saxar flitigt nytt och gammalt, både text och bilder, ur andra tidningar och tidskrifter, annonser och reklamerbjudanden, konversationslexikon, postorderkataloger, diktsamlingar, handskrifter — det finns inte det som inte kan ges en språklig vinkling och placeras i Målföret.

Goda texter värda omläsning publiceras just för omläsning. Det är svårt att motstå Carl Gustaf Tessins förtjusande berättelse om draken och hermeline, skriven för eleven Gustav III, indianhövdingen Seattles gripande och förutsägelsefyllda tal 1854 till de miljöhärjande vita som ville köpa de rödas mark, Tegnér's biskopliga straffpredikan till Pjätterydsborna som inte rivit sin medeltidskyrka för att bygga ett 1800-tals-

Teckning: MATTS MATTSSON

God ordbehandlare. Nya Tungomålsgilletts ordförande Bernt Olsson i ledarställning.

tempel, brev från Gustav Vasa, kåserier av Barbro Alving, CA Tolléns bisarra "Nyd Phålkssong" från 1899 ("Häll dom, som brygger Puns ock ger Pyanlektionor"), den förgrönköpingska dikten "Farbror badar" av Nils Hasselskog och Åke Catos kammarspel på engelsk svenska "Rut and Knut", för att ta några exempel. (Knut: Hej spädbarn! Rut: Knut! Så sött av dig att droppa förbi! Lång tid, ingen sedd. Knut: Jag hade en timme att döda. Rut: Kan jag erbjuda dig en dricka? Knut: Ja, jag skulle kunna använda en, för säkert. Rut: Tar du den rak? Eller på stenarna? Osv.)

Läsekretsen bidrar också med inlägg. De flesta är småtrevliga och nöjsamma, stundom tankeväckande: upplysningar om dialektord och talesätt, ord som man vill rädda undan glömskan, iakttagelser, funderingar, satirer. Någon gång slinker ett osak-kunnigt mästrande eller jämrande

DY Söndag

REDAKTION: Kurt Mälarstedt (chef), Ulla Wingård. Resor: Eva-Maria Bengtson. Sekrete

inslag in, men det hör till undantagen.

MÅLFÖRET ÄR en tidskrift som inte gör sig märkvärdig men som ändå har en egen ton. Den möter man redan i innehållsförteckningen, som kan se ut så här:

Några tankar om vårt ordförråd har Bernt Olsson, på i det närmaste fullt allvar... s. 2. *Flera favoritor* har vi fått vittnesbörd om ... s. 6. *Korsord* prövar vi för första gången ... s. 29. *Småfiskarnas vaggsång* av Christian Morgenstern pryder slutligen... baksidan.

Originell är också utgörningen. Tidskriften är hemgjord med hjälp av ett par olika skrivmaskiner och därutöver sax och klister. Desktoppad utan PC, som Bernt Olsson inte skulle ha skrivit. Skrivmaskinernas typsnitt är fullkomligt hopplösa.

Målföret är, som väl förstår sig, en nära nog obetalbar liten skrift, men bara nära nog! För 70 kronor om året får man de fyra numren och blir samtidigt medlem i Nya Tungomåls-gillet. Då får man också möjlighet att delta i gilletts olika samkväm med föredrag på skilda håll i Sörmlandsbygden, någon gång också på någon större ort som Linköping eller Stockholm.

Med fler betalande medlemmar ökar också chanserna att redaktionen skall kunna skaffa sig något lämpligt skrivdon. Man behöver knappast frukta att Målföret därmed skulle bli så flott och upp till datum att den förlorade sin själ. Däremot skulle man säkert på ledarplats få möta en rättvis betraktelse över språket i ordbehandlarhandledningar.

CATHARINA GRUNBAUM
Språkvårdare och korrekturchef